

تأثیر آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان

اسماعیل کاظم پور^{۱*}، سمیرا تراب نژاد^۲

(۱) دانشیار گروه علوم تربیتی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران

(۲) کارشناس ارشد علوم تربیتی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران

*نویسنده مسوول: Kazempour.edu@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله ۹۶/۹/۲

تاریخ دریافت مقاله ۹۶/۲/۱۸

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تأثیر آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان بود که به روش شبه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون پس‌آزمون با گروه کنترل اجرا شد. جامعه مورد مطالعه کلیه دانش‌آموزان دختر سال اول دبیرستان‌های شهرستان لنگرود (۹۶۳ نفر) بودند. نمونه پژوهش تعداد ۳۲ نفر از این دانش‌آموزان به روش تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند و در دو گروه آزمایش و کنترل جایگزین شدند. ابزار اندازه‌گیری مقیاس سنجش مهارت‌های اجتماعی ماتسون (۱۹۸۳) در قالب پنج عامل دارای ۵۶ گویه در قالب پنج عامل جداگانه مهارت‌های اجتماعی مناسب، جسارت نامناسب، تکانشی عمل کردن، برتری طلبی و ایجاد رابطه با همسالان در طیف ۴ درجه‌ای لیکرت بود. برای تعیین روایی سازه، روش آماری تحلیل عوامل با مقدار ضریب KMO 0/86 به کار گرفته شد. برای محاسبه پایایی از ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس برابر ۰/۸۶ استفاده گردید. از هر دو گروه پیش‌آزمون به عمل آمد و گروه آزمایش به مدت یک ماه تحت آموزش به روش بحث گروهی قرار گرفت. و نهایتاً از هر دو گروه پس‌آزمون به عمل آمده و برای تحلیل داده‌ها از آزمون کوواریانس چند متغیره (مانکووا) استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان داد: آموزش به روش بحث گروهی بر بهبود مهارت‌های اجتماعی مناسب دانش‌آموزان و همچنین بر کاهش جسارت نامناسب، تکانشی عمل کردن، برتری طلبی و بهبود ایجاد رابطه با همسالان در دانش‌آموزان تأثیر دارد.

کلید واژه‌گان: آموزش به روش بحث گروهی، مهارت‌های اجتماعی، رابطه با همسالان

مقدمه

مهارت اجتماعی مجموعه رفتارهای آموخته شده‌ای است که فرد را قادر می‌سازد با دیگران رابطه اثربخش داشته و از واکنش‌های نامعقول اجتماعی خودداری کند. همکاری، مشارکت با دیگران، کمک کردن، آغازگر رابطه بودن، تقاضای کمک کردن، تعریف و تمجید از دیگران و قدردانی کردن مثال‌هایی از این نوع رفتار است. یادگیری رفتارهای فوق و ایجاد رابطه اثربخش با دیگران یکی از مهمترین دستاوردهای دوران کودکی است. متأسفانه همه کودکان موفق به فراگیری این مهارت نمی‌شوند (گرشام و فلیوت^۱،

۲۰۰۹، ص ۱۵۷). اسلاموسکی و دان^۲ (۱۹۹۶) شناخت و مهارت اجتماعی را فرایندی می‌دانند که کودکان و نوجوانان را قادر می‌سازد تا رفتار دیگران را درک و پیش‌بینی کنند، رفتار خود را کنترل و تعاملات اجتماعی خود را تنظیم نمایند. کودکانی که مهارت اجتماعی کافی کسب کرده‌اند در ایجاد رابطه با همسالان (آشر و تیلور^۳، ۲۰۱۱، ص ۱۲) موفق‌تر از کودکانی هستند که فاقد این مهارت هستند. اهمیت مهارت‌های اجتماعی به عنوان مهمترین عامل اجتماعی شدن و سازگاری اجتماعی را

۲. Slawmouk & Dann

۳. Asher & Taylor

۱. Gresham & Flliott

وقت کلاس خود را صرف بحث گروهی می‌کنند (گیج و برلایندر، ۱۹۸۸؛ به نقل از شعبانی، ۱۳۹۵).

بنابراین یکی از روش‌هایی که به طور فزاینده‌ای سبب رشد و گسترش مهارت‌های ارتباطی می‌گردد، روش بحث گروهی است.

این روش بر اساس بحث و گفتگوی فردی و گروهی تنظیم می‌شود. فراگیر امکان بحث و تبادل نظر در خصوص موضوع را به دست می‌آورد و در مورد آن بحث می‌کند. از این طریق ارتباطات و تبادل تجربیات، قدرت کلام و بداعت را در آن تقویت می‌کند (سیف، ۱۳۹۴).

روش بحث گروهی گفتگویی است سنجیده و منظم درباره‌ی موضوعی خاص که مورد علاقه مشترک شرکت کنندگان در بحث است. روش بحث گروهی، برای کلاس‌هایی قابل اجرا است که جمعیتی بین ۶ تا ۲۰ نفر داشته باشند. در صورت بالا بودن جمعیت کلاس باید آن‌ها را به گروه‌های کوچکتر تقسیم نمود. در این روش معمولاً معلم موضوع یا مسأله خاصی را مطرح می‌کند و دانش‌آموزان درباره‌ی آن به مطالعه، اندیشه، بحث و اظهار نظر می‌پردازند و نتیجه می‌گیرند، بنابراین برخلاف روش سخنرانی در این روش دانش‌آموزان در فعالیت‌های آموزشی، فعالانه شرکت می‌کنند و مسئولیت یادگیری را به عهده می‌گیرند، آن‌ها در ضمن مباحثه، از اندیشه و نگرش‌های خود با ذکر دلایل متکی بر حقایق، مفاهیم و اصول علمی دفاع می‌کنند در اجرای صحیح بحث گروهی، دانش‌آموزان باید توانایی سازماندهی عقاید و دیدگاه‌های خود، انتقادات دیگران -چه درست و چه نادرست- و ارزیابی نظرهای مختلف را در ضمن بحث داشته باشند (شعبانی، ۱۳۹۵، ص ۲۷۴).

در حالی که معلم در روش تدریس گروهی نقش تسهیل‌گر فرایند گروهی را دارد، وسایل مورد نیاز برای کاوشگری را فراهم می‌کند، دانش‌آموزان را در روش‌های گردآوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات یاری می‌دهد و به

هیچ‌گاه نمی‌توان از نظر دور داشت و بی‌شک توجه به هوش اجتماعی، رشد اجتماعی و تربیت اجتماعی در کنار دیگر ابعاد رشد و حیطه‌های تعلیم و تربیت از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است (متسون و اولندیک، ۱۳۹۳).

بخش مهم همیاری در یادگیری، آموزش مهارت‌هایی است که برای مشارکت مؤثر افراد در فعالیت‌های گروهی لازم است. معلم باید مهارت‌های درون گروهی و مهارت‌های اجتماعی از قبیل ارتباط اعضا با یکدیگر را مشخص کند. برخی از این مهارت‌ها عبارت است از پیگیری وظایف و پا به پای گروه حرکت کردن، فهمیدن پاسخ‌های گروه و موافقت آگاهانه افراد با آن‌ها، احترام گذاشتن به نظریه‌های اعضای گروه، گوش دادن به فردی که در حال سخن گفتن در گروه است. آرام و ملایم حرف زدن در گروه نقد و بررسی نظریه‌های ارائه شده به جای استفاده از افراد، معلمان باید مهارت‌ها و نظایر آن را برای پرورش رفتارهای اجتماعی دانش‌آموزان ضروری است به آنان آموزش دهند (اسلاوین^۱، ۱۹۹۵).

روش بحث گروهی یکی از روش‌هایی است که می‌تواند به دانش‌آموزان برای رسیدن به این هدف یاری رساند. روش بحث گروهی یکی از انواع روش‌های سستی است که در بیشتر مدارس دنیا در طول آموزش و پرورش از آن استفاده کرده‌اند و امروزه یکی از متداول‌ترین روش‌های حاکم بر مدارس دنیا است. روش بحث گروهی گفتگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص که مورد علاقه مشترک شرکت کنندگان در بحث است. در این روش معمولاً معلم موضوع یا مسأله خاصی را مطرح می‌کند و شاگردان باید توانایی سازماندهی عقاید و دیدگاه‌های خود، انتقادات دیگران چه درست و چه نادرست و ارزیابی نظرهای مختلف را در ضمن بحث داشته باشند. این روش می‌تواند در دانش‌آموزان رابطه مطلوب اجتماعی را ایجاد کند (شعبانی، ۱۳۹۵). تحقیقات نشان می‌دهد که ۵۲ درصد معلمان کمتر از ۱۰ درصد

^۱. Slavin

بر اساس مفهوم مهارت‌های اجتماعی در موقعیت‌های خاص، که توسط هرسن و بلاک (۱۹۷۷) ارائه شده است، تأثیر رفتار در روابط اجتماعی به بافت و پارامترهای موقعیت بستگی دارد. توانایی شخص در درک موقعیت و هوشیاری او در شرایطی که مجموعه رفتارهای خاص نتایج مثبتی به بار می‌آورد حاکی از مهارت رفتاری است (راس، ۱۳۹۵). به طور کلی، مهارت‌های اجتماعی به رفتارهای آموخته شده و مقبول جامعه اطلاق می‌شود، رفتارهایی که شخص می‌تواند با دیگران به نحوی ارتباط متقابل برقرار کند که بروز پاسخ‌های مثبت و پرهیز از پاسخ‌های منفی می‌انجامد (کارتلیج و میلبرن، ۱۹۸۴). در واقع مهارت‌های اجتماعی، توانایی فرد در پاسخ به محیطی است که باعث ایجاد، حفظ و افزایش اثرات مثبت بین فردی می‌گردد.

از نظر گرشام و فلیوت (۲۰۰۹) مهارت‌های اجتماعی مجموعه رفتارهای فرا گرفته شده و مقبولی است که فرد را قادر می‌سازد با دیگران رابطه مؤثر داشته باشد و از عکس‌العمل‌های نامعقول اجتماعی خودداری کند. مشارکت و همکاری با دیگران، کمک کردن، آغازگر بودن رابطه، تقاضای کمک کردن، و تعریف و تمجید از دیگران، تشکر و قدردانی، نمونه‌هایی از مهارت‌های اجتماعی است.

فردی دارای مهارت‌های اجتماعی است که با دیگران به نحوی رفتار کند که بتواند به حقوق، الزامات، رضایت خاطر و انجام دیگران را نادیده بگیرد و در عین حال مبادله‌ای آزاد با دیگران داشته باشد (هارجی، ساندرز و دیکسون^۱، ۲۰۱۴). مهارت‌های اجتماعی به رفتارهای آموخته شده و مقبول جامعه اطلاق می‌شود رفتارهایی که شخص می‌تواند با دیگران به نحوی ارتباط متقابل برقرار کند که به بروز پاسخ‌های مثبت و پرهیز از پاسخ‌های منفی بیانجامد. هارجی و همکاران (۲۰۱۴) مهارت اجتماعی را مجموعه‌ای از رفتار هدفمند، به هم مرتبط و متناسب با وضعیت که آموختنی بوده و تحت کنترل فرد می‌دانند.

آن‌ها در ساختن فرضیه‌های قابل آزمون کمک می‌نمایند. این روش مستلزم استفاده از منابع اطلاعاتی چندگانه است؛ به طوری که مدارس باید به کتابخانه‌های مجهز باشند که اطلاعات و دیدگاه‌ها را از طریق رسانه‌های مختلف در اختیار دانش‌آموزان قرار دهد و نیز امکان دسترسی به منابع بیرونی را فراهم آورد (جعفری ثانی و همکاران، ۱۳۹۵).

علاوه به موارد فوق در اجرای روش بحث گروهی توجه به شخصیت معلم از اهمیت خاصی برخوردار است. این روش به معلمی تیزهوش نیاز دارد که در صورت لزوم مواقعی که بحث به بیراهه کشیده می‌شود توانایی کنترل آن را داشته باشد. معلمی که در تدریس از روش بحث گروهی استفاده می‌کند باید قدرت تصمیم‌گیری داشته باشد (شعبانی، ۱۳۹۵).

اصطلاح مهارت‌های اجتماعی اولین بار توسط روان‌شناس اجتماعی اهل بریتانیا به نام میشل آرگیل (۱۹۷۵) مطرح گردیده است. او تعاملات بین انسان و ماشین، انسان و انسان را عنوان و محدودیت‌های بین ظهور مهارت‌های ادراکی - حرکت را در ارتباط با رفتار اجتماعی تشخیص داد. او رفتار اجتماعی را رفتارهایی می‌داند که در آن انسان‌ها در تعامل با دیگران به اهداف خویش دست می‌یابند. مهارت‌های اجتماعی شامل مهارت تشخیص خصوصیات گروه، مهارت در ارتباط با یادگیری، مهارت گوش کردن، مهارت همدردی، مهارت در ارتباط غیرکلامی، مهارت در تشخیص احساس‌های خویش و مهارت کنترل خویش است که این مهارت‌ها در برخی از ویژگی‌های خود با یکدیگر وجوه مشترک دارند. لیبیت و لوین سان (۱۹۷۳) تعریف اولیه خود از مهارت‌های اجتماعی را چنین بیان کرده اند توانایی‌های پیچیده‌ای برای ظاهر ساختن رفتارهایی که به طور مثبت یا منفی تقویت می‌شوند و ظاهر ساختن رفتارهایی که توسط دیگران مورد تنبیه یا خاموش قرار می‌گیرند (کارتلیج و همکاران، ۱۳۸۵).

۱. Hargie, Saunders & Dickson

در راستای این پژوهش، با مروری بر تحقیقات انجام شده مرتبط، برخی از پژوهش‌های داخلی و خارجی در ادامه می‌آیند. تحقیق لیاقت دار (۱۳۸۳) نشان داد روش تدریس بحث گروهی از نوع گروه‌های کوچک بر افزایش پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانشجویان مؤثرتر از روش سخنرانی است. تحقیق باغچقی (۱۳۸۷) نشان داد روش بحث گروهی در تدریس کمک می‌کند تا مهارت‌های ارتباطی دانشجویان در محیط کار بهتر گردد. میرباقر آجریز (۱۳۸۷) در پژوهشی نشان داد که شیوه بحث گروهی به عنوان یک روش آموزش مؤثر جهت فعال کردن دانشجو و افزایش مهارت‌های تفکر عمیق و پایدار در ذهن دانشجو به طور چشمگیری مؤثر است. تحقیق ملکوتی (۱۳۸۸) نشان داد کار و بحث گروهی، دانش‌آموزان را با مشکلاتی که در بزرگسالی بر سر راه زندگی اجتماعی آن‌ها وجود دارد آشنا می‌کند و راه مواجهه و برطرف کردن مشکلات را به آنان می‌آموزد. در واقع این آموزش تمرینی کوچک برای رسیدن به زندگی اجتماعی بهتر است. پژوهش جوادی (۱۳۸۹) نشان داد که مشارکت هر چه بیشتر دانشجویان در فرایند تدریس مطلوبیت بیشتری در یادگیری دانشجویان ایجاد می‌کند. در پژوهش ادیب حاج باقری (۱۳۹۰) کاربرد روش بحث گروهی جهت فعال کردن دانشجو و پایدار کردن یادگیری او به مریبان پرستاری پیشنهاد می‌شود. در پژوهش مردانی (۱۳۹۰) دانشجویان معتقد بودند اگر چه زمان بیشتری جهت آمادگی و ارائه مطالب لازم است اما میزان یادگیری و درک عمیق مطالب در روش مباحثه نسبت به سخنرانی بسیار بیشتر است. تحقیق قطبی (۱۳۹۰) نشان داد رضایت‌مندی کلی دانشجویان در شیوه بحث گروهی بیشتر از روش سخنرانی بود. دانشجویان گروه‌های کوچک استفاده از این شیوه تدریس را در ترم‌های آینده نسبت به شیوه سخنرانی ترجیح دادند. نتایج پژوهش سمیعی و یوسفی (۱۳۹۴) نشان داد تاثیر روش بحث گروهی بر نگرش دانش‌آموزان نسبت به موضوعات درسی مطالعات اجتماعی و سازگاری اجتماعی

اغلب مهارت‌های اجتماعی دارای دو بعد شناختی و عاطفی هستند (ابراهیمی قوام، ۱۳۷۴). در بعد عاطفی جنبه مهمی که مطرح است، بعد همدلی است که از طریق آن فرد می‌تواند خود را به جای دیگری بگذارد و از احساسات او متأثر شود و فرد می‌تواند احساسات دیگران اعم از غم یا شادی را تشخیص دهد و آن احساسات را تجربه نماید (سیف، ۱۳۹۴). در بعد شناختی، مهارت‌های ادراک اجتماعی، حل مسئله، خود ارزیابی، نظارت بر خود را می‌توان برشمرد (دمیرچی لو، ۱۳۷۲).

سازمان بهداشت جهانی (۱۹۹۸) این مهارت‌ها را با عناوین ده‌گانه زیر مشخص نموده است. هر یک از این مهارت‌ها رمز برخورداری و داشتن تمرین و به کارگیری هر چه بیشتر در زندگی روزمره است؛ مهارت همدلی، مهارت روابط بین فردی، مهارت ارتباط مؤثر، مهارت مقابله با استرس، مهارت مدیریت بر هیجان‌ها، مهارت حل مسأله، مهارت تصمیم‌گیری، مهارت تفکر خلاق و مهارت تفکر نقادانه (ایروانی، ۱۳۸۹).

بر این اساس، دانش‌آموزی که مهارت‌های اجتماعی لازم را کسب کرده باشد، دانش‌آموزی است که می‌تواند به خوبی با محیطش سازش کند و یا این که می‌تواند از طریق برقرار کردن ارتباط با دیگران از موقعیت‌های تعارض‌آمیز کلامی و فیزیکی اجتناب کند. انجام این مهم را می‌توان در مدارس متوسطه چشم‌گیرتر دانست، زیرا که دانش‌آموزان در عرصه ورود به جامعه و نهاد بزرگتر می‌باشند و باید بتوانند نقش خود را به خوبی ایفا نمایند. برای رسیدن به چنین هدفی مدارس برنامه‌های مختلفی را پی‌گیر می‌باشند که می‌توان از بحث گروهی به عنوان یکی از این موارد نام برد. این روش گفتگویی سنجیده و منظم درباره‌ی موضوعی خاص که مورد علاقه مشترک شرکت‌کنندگان است می‌باشد. در این روش فرد از اندیشه‌ها و نگرش‌های خود با ذکر دلایل متکی بر حقایق، مفاهیم و اصول علمی دفاع می‌کند و بدین ترتیب با ابراز وجود کردن توسط فرد او می‌تواند به تعامل اجتماعی دست یابد (شعبانی، ۱۳۹۵).

که فراگیران گروه سخنرانی برای کسب نمرات بهتر زمان بیشتری صرف آمادگی خود نموده‌اند. جانسون^۷ (۲۰۱۴) در پژوهش خود معتقد است که در تدریس به روش تفحص گروهی، فراگیرندگان در داخل گروه و بین گروه با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و همکاری، اعتماد به نفس و درک آن‌ها افزایش می‌یابد و در عین حال فراگیران شیوه یادگیری فعال را نیز یاد می‌گیرند. کاران^۸ و همکاران (۲۰۰۸) رویکردهای مبتنی بر یادگیری از طریق گروه‌های کوچک را راهبردی سودمند برای یادگیری‌های بین حرفه‌ای دانسته و عوامل تعاملاتی درون این شیوه یادگیری را دارای اثرات مهم بر علائق، یادگیری و رضایت دانشجویان از یادگیری عنوان می‌کنند. فین گلد^۹ و همکاران (۲۰۱۴) در تحقیقی نشان دادند که روش بحث گروهی به طور برجسته‌ای تعاملات بین فردی یادگیرنده‌ها را افزایش داده و تلاش آن‌ها برای ارائه پاسخ به سوالاتی چند وجهی افزایش می‌دهد. ساجاد^{۱۰} (۲۰۱۵) در پژوهشی نتیجه می‌گیرد که روش تدریس بحث گروهی به دلیل مشارکت بیشتر دانش‌آموزان در یادگیری مؤثرتر است.

با توجه به این موارد، مسأله پژوهش حاضر این بود که تأثیر آموزش به روش بحث گروهی بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مورد بررسی قرار گیرد. در این راستا، فرضیه‌های زیر مطرح گردیدند:

فرضیه اصلی: آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر دارد.

فرضیه‌های ویژه:

- ۱) آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت اجتماعی مناسب دانش‌آموزان تأثیر دارد.
- ۲) آموزش به روش بحث گروهی بر جسارت نامناسب دانش‌آموزان تأثیر دارد.

دانش‌آموزان معنادار است. مظفری (۱۳۹۴) در پژوهشی آموزش مشارکتی و گروهی را باعث افزایش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و بهبود مهارت اجتماعی و خودپنداره دانش‌آموزان می‌داند. براساس یافته‌های پژوهش جعفری ثانی و همکاران (۱۳۹۵) می‌توان نتیجه گرفت که آموزش با استفاده از روش تدریس تفحص گروهی بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان به طور کلی و مؤلفه‌های مهارت اجتماعی مناسب، رفتار غیراجتماعی، پرخاشگری و رفتار تکانشی، برتری طلبی و اطمینان زیاد به خود داشتن و رابطه با همسالان تأثیر داشته و سبب بهبود این مؤلفه‌ها شده است.

تحقیق هان و همکاران^۱ (۱۹۹۱) حاکی از برتری روش تدریس بحث گروهی در تدریس ارزش‌های انسانی و رشد خود آگاهی و حفظ گرایش‌های همدردی و مراقبت بوده است. لیک^۲ (۲۰۰۱) نشان داد که نمرات درسی و ارزشیابی دانشجویان در روش بحث گروهی بیشتر از روش سخنرانی بود. لایت و کاکس^۳ (۲۰۱۲) نیز ضمن تأکید بر بهره‌گیری از بحث گروهی برای شناخت مسائل ویژه و پیچیده برای گروه مخاطبان، آن را برای ارزشیابی آموخته‌های قبلی و نیز کشف تفاوت‌های فردی مخاطبان در ادراکات خود مفید می‌دانند. جویس و ویل^۴ (۲۰۱۲) معتقدند که ترکیب عوامل انگیزشی، اجتماعی و آموزشی می‌تواند عامل استقبال دانشجویان از شیوه تدریس بحث گروهی شود. جانسون و میگتن^۵ (۲۰۰۵) در پژوهشی نشان دادند که میانگین نمره امتحان دانشجویان در روش مباحثه بیش از روش سخنرانی بوده است. در تحقیق دوسولدو سادوسکی^۶ (۲۰۰۶) دانشجویانی که با روش بحث گروهی آموزش دیده‌اند، اظهار نموده‌اند که نیاز به مطالعه زیاد نداشته‌اند. در حالی

۱. Hahn et al

۲. Lake

۳. Light & Cox

۴. Joyce & Weil

۵. Johnson & Mighen

۶. Dasold & Sadoski

۷. Johnson

۸. Curran

۹. Feingold

۱۰. Sajjad

۳) آموزش به روش بحث گروهی بر تکانشی عمل کردن دانش‌آموزان تأثیر دارد.

۴) آموزش به روش بحث گروهی بر برتری‌طلبی دانش‌آموزان تأثیر دارد.

۵) آموزش به روش بحث گروهی در ایجاد رابطه با همسالان تأثیر دارد.

روش تحقیق

تحقیق حاضر به روش شبه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل انجام شد. جامعه آماری کلبه دانش‌آموزان دختر سال اول دبیرستان‌های شهرستان لنگرود در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ به تعداد ۹۶۳ نفر بود. نمونه آماری شامل دانش‌آموزان دختر پایه اول متوسطه اول بود که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای مرحله‌ای انتخاب شدند. این دانش‌آموزان به دو گروه آزمایش ۱۶ نفر و کنترل ۱۶ نفر تقسیم شدند که جمع افراد نمونه ۳۲ نفر بود. گردآوری داده‌ها به دو روش کتابخانه‌ای و میدانی انجام شد. ابزار به کار رفته در پژوهش حاضر عبارت است از مقیاس سنجش مهارت‌های اجتماعی ماتسون (۱۹۸۳) که توسط ماتسون و همکاران (۱۹۸۳) برای سنجش مهارت‌های افراد ۴ تا ۱۸ ساله تدوین شده است. این مقیاس دارای ۵۶ گویه در قالب پنج عامل جداگانه در طیف ۴ درجه‌ای لیکرت با دامنه‌ای از نمره ۱ (هرگز/هیچوقت) تا ۴ (همیشه درست) است، که مهارت‌های اجتماعی را ارزیابی می‌کنند. برای این مقیاس، ۵ مقیاس فرعی به شرح زیر تعریف شده است: عامل اول، مهارت‌های اجتماعی مناسب است که رفتارهای اجتماعی از قبیل داشتن ارتباط دیداری با دیگران، مؤدب بودن، به کار بردن نام دیگران و اشتیاق به تعامل با دیگران به طریق مفید و مؤثر را در بر می‌گیرد. عامل دوم، جسارت نامناسب است که رفتارهایی مانند دروغ گفتن، کتک کاری، خرده گرفتن بر دیگران، ایجاد صداهای ناهنجار و ناراحت کننده و زیر قول خود زدن را شامل می‌شود. عامل سوم، تکانشی عمل کردن و سرکش

بودن است که رفتارهای از قبیل: به آسانی عصبانی شدن یا یک دندگی و لجبازی را در بردارد. عامل چهارم، اطمینان زیاد به خود داشتن است و در بر دارنده رفتارهایی در مورد به خود نازیدن و به دیگران پز دادن، تظاهر به داشتن همه چیز و خود را برتر از دیگران دیدن است. عامل پنجم، ایجاد رابطه با همسالان است و دربردارنده رفتارهایی از قبیل روابط صمیمانه و همکاری با دوستان می‌باشد.

علاوه بر نمراتی که پاسخگو در هر کدام از عوامل یاد شده به دست می‌آورد. جمع نمرات ۵۶ عبارت موجود در مقیاس نیز یک نمره کلی که بیانگر مهارت اجتماعی آزمون است به دست می‌دهد. لازم به ذکر است که در جمع نمرات به منفی یا مثبت بودن عبارات باید توجه می‌شود. برای تعیین روایی سازه مقیاس مهارت‌های اجتماعی، روش آماری تحلیل عوامل به کار گرفته شد. تحلیل عوامل ابتدا با استفاده از شیوه مؤلفه‌های اصلی صورت گرفت. مقدار ضریب KMO برابر با ۰/۸۶ بود و بیانگر کفایت نمونه آزمودنی‌ها به منظور انجام تحلیل عاملی می‌باشد. برای بررسی پایایی مقیاس مهارت‌های اجتماعی از، ضرایب آلفای کرونباخ استفاده گردید. مقدار ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس برابر ۰/۸۶ و برای جسارت نامناسب ۰/۸۰، تکانشی عمل کردن ۰/۷۳، برتری طلبی ۰/۳۴، ایجاد رابطه ۰/۶۷ بود.

روش اجرا: طول زمان آموزش دو ماه هفته‌ای سه ساعت در دو جلسه و جمعاً هشت جلسه بود. جلسه اول: شکل‌گیری زندگی اجتماعی، جلسه توجیهی و آمادگی؛ جلسه دوم و سوم: شناخت محیط اجتماعی؛ جلسه چهارم و پنجم: شکل‌گیری گروه؛ جلسه ششم و هفتم: هنجارها و ارزش‌های اجتماعی؛ جلسه هشتم: رابطه گروه‌ها با یکدیگر. اجرای متغیر مستقل (آموزش به روش بحث گروهی) توسط یکی از نگارندگان پژوهش حاضر که خود سابقه تدریس و پژوهش در دوره متوسطه داشته اعمال گردید. در این پژوهش سعی شد با کنترل متغیر

آزمون شامل همگنی رگرسیون، ارتباط خطی، همگنی ماتریس‌های واریانس - کواریانس و یکسانی واریانس‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بر اساس داده‌های استخراج شده، بین متغیرهای وابسته همبستگی معنادار وجود دارد ($p < 0/01$). انجام آزمون مانکوا بلا مانع است. تعامل بین متغیر مستقل و پیش‌آزمون، معنادار نیست ($p > 0/05$)؛ مفروضه‌های همگنی رگرسیون مورد تأیید است. نتایج آزمون باکس نشان می‌دهد با توجه به معنادار نبودن مقدار $Sig = 0/21$ ، $F(3624, 15/3) = 1/27$ شرط همگنی ماتریس‌های واریانس-کواریانس برقرار است. آزمون لون برای بررسی فرض یکسانی واریانس‌ها انجام شد که نتایج نشان داد سطح معناداری همه‌ی F ‌های محاسبه شده بیشتر از $0/05$ $P >$ می‌باشد. لذا تفاوت واریانس‌ها از نظر آماری معنادار نیست و فرض تساوی واریانس‌ها برقرار است.

جنسیت، و اعمال روش تصادفی در نمونه‌گیری تا حد امکان گروه‌های آزمایش و کنترل همسان و همگن باشند. برای تجزیه و تحلیل آماری داده‌های به دست آمده در این پژوهش با استفاده از شاخص آمار توصیفی و استنباطی برآورد شده است. به منظور مقایسه میانگین‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه‌های آزمایش و کنترل از آزمون مانکوا (تحلیل کواریانس چند متغیره) استفاده شده است تا بدین وسیله اثر پیش‌آزمون خنثی شود.

یافته‌ها

فرضیه اصلی: آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر دارد. برای آزمون فرضیه فوق از آزمون مانکوا استفاده شده است. این آزمون روش آماری است که اجازه می‌دهد اثر متغیر مستقل بر متغیر وابسته مورد بررسی قرار گیرد، در حالی که اثر متغیرهای دیگر را حذف کرده یا از بین می‌برد. بنابراین قبل از انجام تحلیل، ابتدا مفروضه‌های این

جدول ۱. مشخصه‌های آماری متغیرهای وابسته (اولیه و تعدیل شده)

متغیر وابسته	گروه	میانگین پیش آزمون	میانگین پس‌آزمون	میانگین تعدیل یافته	انحراف استاندارد S.D	خطای استاندارد
مهارت مناسب	آزمایش	۳۱/۲۲	۳۸/۹۴	۳۸/۸۲	۹/۱۳	۲/۴۵
	کنترل	۳۲/۱۲	۳۲/۰۱	۳۱/۵۹	۷/۳۴	۲/۴۵
جسارت نامناسب	آزمایش	۳۰/۱۱	۲۳/۸۱	۲۳/۶۴	۵/۹۶	۱/۴۹
	کنترل	۳۰/۲۴	۲۹/۶۹	۲۹/۵۰	۴/۵۱	۱/۴۹
تکانشی	آزمایش	۳۵/۲۸	۳۰/۴۴	۳۰/۵۱	۵/۱۴	۱/۵۴
	کنترل	۳۵/۷۷	۳۶/۱۹	۳۶/۳۹	۶/۰۶	۱/۵۴
برتری طلبی	آزمایش	۱۷/۱۱	۱۳/۸۱	۱۳/۹۱	۲/۳۲	۰/۵۹
	کنترل	۱۷/۲۶	۱۶/۳۸	۱۶/۳۳	۲/۷۱	۰/۵۹
رابطه با همسالان	آزمایش	۱۹/۵۶	۲۳/۱۲	۲۳/۲۴	۲/۸۹	۰/۸۳
	کنترل	۲۰/۸۲	۲۰/۵۰	۲۰/۲۶	۳/۲۶	۰/۸۳

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود پس از تعدیل نمرات گروه‌های آزمایشی و گروه کنترل در پس‌آزمون مهارت‌های اجتماعی با هم اختلاف دارند. برای بررسی این نکته که این تفاوت از نظر آماری معنادار است یا نه و ناشی از اثر آموزشی است، تحلیل مانکوا با روش تصحیح "بن فرونی" انجام پذیرفت.

جدول ۲. آزمون اندازه اثر بر اساس لامبدای ویلکز

اثر	Value	F	درجه آزادی گروه	درجه آزادی خطا	سطح معناداری	اندازه اثر
لامبدای ویلکز	۰/۴۹۰	۴/۳۸	۵	۲۱	۰/۰۰۷	۰/۸۳

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، اثر آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی $\eta^2 = 0/83$ ، $wilk$ و s $\lambda = 0/490$ $P < 0/001$ $\partial = 4/38$

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، اثر آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی

$F(21,5)$ اثر معناداری داشته است. یعنی این که آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مؤثر بوده است و مجذور سهمی اِتا شدت این اثر را

جدول ۳. نتایج آزمون اثر آموزش به روش بحث گروهی بر ابعاد مهارت اجتماعی

نوع مهارت	منبع تغییرات	مجموع مجذورات SS	درجه آزادی d.f	میانگین مجذورات MS	F	سطح معناداری Sig	اندازه اثر
مهارت اجتماعی مناسب	مهارت مناسب	۴۳۲/۴۴	۱	۴۳۲/۴۴	۵/۶۲	۰/۰۰۶	۰/۶۳
	خطا	۱۹۲۵/۲۲	۲۵	۷۷/۰۱			
مهارت جسارت نامناسب	جسارت نامناسب	۲۵۲/۴۶	۱	۲۵۲/۴۶	۸/۰۱	۰/۰۰۹	۰/۷۸
	خطا	۷۸۸/۶۱	۲۵	۳۱/۵۶			
مهارت تکانشی عمل کردن	تکانشی عمل کردن	۲۴۵/۷۱	۱	۲۴۵/۷۱	۶/۹۱	۰/۰۰۴	۰/۷۲
	خطا	۸۸۸/۵۱	۲۵	۳۵/۵۴			
مهارت برتری طلبی	برتری طلبی	۴۴/۴۲	۱	۴۴/۴۲	۸/۵۸	۰/۰۰۷	۰/۸۰
	خطا	۱۲۹/۴۶	۲۵	۵/۱۸			
مهارت ارتباط با همسالان	رابطه با همسالان	۷۱/۲۷	۱	۷۱/۲۷	۷/۷۴	۰/۰۰۱	۰/۷۶
	خطا	۲۳۰/۰۷	۲۵	۹/۲۰			

مورد تأیید قرار می‌گیرد. مجذور سهمی اِتا شدت این اثر را (۰/۷۸) نشان می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالاست.

فرضیه ویژه سوم: آموزش به روش بحث گروهی بر تکانشی عمل کردن دانش‌آموزان تأثیر دارد.

با توجه به نتایج جدول ۳، آموزش به روش بحث گروهی بر تکانشی عمل کردن $F(1, 25) = 6/91$ و $P < 0/004$ مؤثر بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که فرض پژوهش مبنی بر این که آموزش به روش بحث گروهی بر تکانشی عمل کردن دانش‌آموزان مؤثر است؛ مورد تأیید قرار می‌گیرد. مجذور سهمی اِتا شدت این اثر را (۰/۷۲) نشان می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالاست.

فرضیه ویژه چهارم: آموزش به روش بحث گروهی بر برتری طلبی دانش‌آموزان تأثیر دارد.

با توجه به نتایج جدول ۳، آموزش به روش بحث گروهی بر برتری طلبی $F(1, 25) = 8/58$ و $P < 0/007$ مؤثر بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که فرض

فرضیه ویژه اول: آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت مناسب دانش‌آموزان تأثیر دارد.

با توجه به نتایج جدول ۳، آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت مناسب $F(1, 25) = 5/62$ و $P < 0/006$ مؤثر بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که فرض پژوهش مبنی بر این که آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت مناسب دانش‌آموزان مؤثر است؛ مورد تأیید قرار می‌گیرد. مجذور سهمی اِتا شدت این اثر را (۰/۶۳) نشان می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالاست.

فرضیه ویژه دوم: آموزش به روش بحث گروهی بر جسارت نامناسب دانش‌آموزان تأثیر دارد.

با توجه به نتایج جدول ۳، آموزش به روش بحث گروهی بر جسارت نامناسب $F(1, 25) = 8/01$ و $P < 0/009$ مؤثر بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که فرض پژوهش مبنی بر این که آموزش به روش بحث گروهی بر جسارت نامناسب دانش‌آموزان مؤثر است؛

جهت رشد آن یکی از مهمترین مسائل مورد بحث می‌باشد. همان‌طور که آرگلدو و برادلی^۱ (۱۹۹۶) معتقدند به دلیل نیاز جامعه امروز به افراد متفکر و خلاق ضرورت تغییر روش‌های تدریس و استفاده از روش‌هایی تدریس فعال بیش از پیش احساس می‌شود. به نظر می‌رسد برای رایج کردن فرهنگ گفتگو و مباحثه در جامعه و نیز در مؤسسات آموزش لازم است (لیاقت دار، ۱۳۸۳).

با توجه به نتایج جدول ۳، آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی مناسب $F(1, 25) = 6/25$ و $P < 0/006$ مؤثر بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که فرض پژوهش مبنی بر این که آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت مناسب دانش‌آموزان مؤثر است؛ مورد تأیید قرار می‌گیرد. مجذور سهمی اِتا شدت این اثر را (۰/۶۳) نشان می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالاست. نتیجه به دست آمده با یافته‌های کارتلج و همکاران (۱۹۸۴)، گرشام و فلیوت (۲۰۰۹) و ساجاد (۲۰۱۵) همسو می‌باشد. در تبیین نتیجه به دست آمده می‌توان گفت که رفتارهای اجتماعی مناسب و دیگر مهارت‌های سازشی، پایه‌های سازش‌یافتگی شخصی و اجتماعی را در زندگی تشکیل می‌دهند (ماتر و راترفورد^۲، ۱۹۹۶). مهارت‌های اجتماعی برای بدست آوردن، تقویت و پذیرش اجتماعی و اجتناب از موقعیت‌های اجتماعی آزاردهنده استفاده می‌شوند. برای کسب بهترین پیامدهای ممکن، افراد به مهارت‌های خاصی نیاز دارند با این حال، این مهارت‌ها پیامدهای موفقیت‌آمیزی را در صورت فقدان مهارت‌های اجتماعی مناسب تضمین نمی‌کنند. مهارت‌های اجتماعی مناسب نوجوانان را قادر می‌سازند تا روابط مثبت و قوی با همسالان داشته باشند و در محیط‌های مختلف مانند مدرسه و محیط کار موفق باشند.

با توجه به نتایج جدول ۳، آموزش به روش بحث گروهی بر جسارت نامناسب $F(1, 25) = 8/01$ و $P < 0/009$ مؤثر بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که فرض پژوهش مبنی بر این که آموزش به روش بحث

پژوهش مبنی بر این که آموزش به روش بحث گروهی بر برتری‌طلبی دانش‌آموزان مؤثر است؛ مورد تأیید قرار می‌گیرد. مجذور سهمی اِتا شدت این اثر را (۰/۸۰) نشان می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالاست.

فرضیه ویژه پنجم: آموزش به روش بحث گروهی در ایجاد رابطه با همسالان تأثیر دارد.

با توجه به نتایج جدول ۳، آموزش به روش بحث گروهی بر ایجاد رابطه با همسالان $F(1, 25) = 7/74$ و $P < 0/001$ مؤثر بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که فرض پژوهش مبنی بر این که آموزش به روش بحث گروهی بر ایجاد رابطه با همسالان دانش‌آموزان مؤثر است؛ مورد تأیید قرار می‌گیرد. مجذور سهمی اِتا شدت این اثر را (۰/۷۶) نشان می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالا است.

بحث و نتیجه‌گیری

برای بررسی فرضیه اصلی پژوهش مبنی بر این که "آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر دارد" همان‌طور که در جداول بالا آمده است اثر آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان $F(21, 5) = 4/38$ ، $P < 0/0001$ اثر معناداری داشته است. یعنی این که آموزش به روش بحث گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مؤثر بوده است و مجذور اِتا شدت اثر را (۰/۸۳) نشان می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالاست؛ نتیجه به دست آمده با نتایج یافته‌های باغچقی (۱۳۷۷)، ملکوتی (۱۳۸۸)، سمیعی و یوسفی (۱۳۹۴)، مظفری (۱۳۹۴)، جعفری‌ثانی و همکاران (۱۳۹۵)، دوین و شیهان (۱۹۶۷)، امس و موری (۱۹۸۲)، لیک (۲۰۰۱) و ساجاد (۲۰۱۵) با نتیجه این فرضیه همسویی دارد. در تبیین نتیجه به دست آمده می‌توان گفت که رشد و توسعه نظام‌های آموزشی یکی از وجوه مشخص عصر ماست. این امر به ویژه در کشورهای در حال توسعه به مسأله‌ای مهم مبدل شده است (علاقه بند، ۱۳۹۴). از این رو توجه به امر آموزش و چگونگی انجام آن می‌تواند در پیشبرد اهداف آموزش کشورها و در

1. Areglado & Bradley

2. Mathur & Rutherford

گروهی بر جسارت نامناسب دانش‌آموزان مؤثر است؛ مورد تأیید قرار می‌گیرد. مجذور سهمی اِتا شدت این اثر را (۰/۷۸) نشان می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالاست. نتیجه به دست آمده با یافته‌های اسلابی و گوآرو^۱ (۲۰۰۳)، دمیرچی‌لو (۱۳۷۲)، هان و همکاران (۱۹۹۱)، فین‌گلد و همکاران (۲۰۱۴) و ساجاد (۲۰۱۵) همسو می‌باشد. در تبیین نتیجه به دست آمده می‌توان گفت که اجتماعی شدن فراگردی است که انسان‌ها از طریق آن شیوه‌های زندگی جامعه‌شان را یاد می‌گیرند شخصیتی کسب می‌کنند و آمادگی عملکرد به عنوان اعضای یک جامعه را پیدا می‌کنند. مدرسه نظام اجتماعی کوچکی است که کودکان در آن قواعد اخلاقی، عرف اجتماعی، نگرش‌ها و شیوه‌های برقراری ارتباط با دیگران و نیز مهارت‌های تحصیلی را می‌آموزند. متأسفانه مهارت‌های اجتماعی به عنوان جزئی از دروس مدرسه‌ای همیشه مورد بی‌توجهی قرار گرفته است و فقط زمانی به این مهم توجه می‌شود که دانش‌آموزان از خود رفتاری نامناسب، مغایر با آنچه مورد نظر اولیا می‌باشد، نشان دهند. احتمالاً وجود چنین وضعیتی مربوط می‌شود به تأکید بیش از اندازه بر آموزش محدود مهارت‌هایی که از دیدگاه معلمان با ارزش است و عدم احساس مسئولیت در آموزش مهارت‌های اجتماعی از طرف آموزگاران، گویی که این امر جزئی از مسئولیت آن‌ها نمی‌باشد. در عصری که در دهکده جهانی مک لوهان امواج فرازمانی و فرامکانی (فشرده شدن زمان و مکان) معانی، پیام‌ها و تولیدات فرهنگی را انتقال می‌دهند، تبادل تجارب فرهنگی امری اجتناب‌ناپذیر است. بدین جهت آموزش و پرورش باید به گونه‌ای فراگیرندگان را تربیت و واکسینه نماید که آن اخلاق و رفتار و عادت‌ها را که به جامعه است عاقلانه و عامدانه الگو قرار دهند و با پالایش فرهنگ ورودی را بهینه هضم و جذب نمایند.

با توجه به نتایج جدول ۳، آموزش به روش بحث گروهی بر برتری‌طلبی $F(1, 25) = 8/58$ و $P < 0/007$ مؤثر بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که فرض پژوهش مبنی بر این که آموزش به روش بحث گروهی بر برتری‌طلبی دانش‌آموزان مؤثر است؛ مورد تأیید قرار می‌گیرد. مجذور سهمی اِتا شدت اثر را (۰/۸۰) نشان

با توجه به نتایج جدول ۳، آموزش به روش بحث گروهی بر تکانشی عمل کردن $F(1, 25) = 6/91$ و

با توجه به نتایج جدول ۳، آموزش به روش بحث

گروهی بر تکانشی عمل کردن $F(1, 25) = 6/91$ و

2. Frydenberg & Lewis

3. Damon

1. Slaby & Gaura

گروهی بر ایجاد رابطه با همسالان دانش‌آموزان مؤثر است؛ مورد تأیید قرار می‌گیرد. مجذور سهمی I^2 شدت اثر را (۰/۷۶) نشان می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالاست. به عبارت دیگر با آموزش به روش بحث گروهی میزان رابطه با همسالان در دانش‌آموزان افزایش می‌یابد. نتیجه به دست آمده با یافته‌های استرایر^۲ (۲۰۱۰)، هارجی و همکاران (۲۰۱۴)، میرباقر آجریز (۱۳۸۷)، لایت و کاکس (۲۰۱۲) و ساجاد (۲۰۱۵) همسو می‌باشد. در تبیین نتیجه به دست آمده می‌توان گفت که مهارت‌های اجتماعی مجموعه‌ای از توانایی‌ها هستند که روابط اجتماعی مثبت و مفید را آغاز و حفظ نماید. دوستی و صمیمیت با همسالان را گسترش دهد. سازگاری رضایت بخشی را در مدرسه ایجاد کند، به افراد اجازه دهد که خود را با شرایط وفق دهند و تقاضاهای محیط اجتماعی را بپذیرند.

در پایان با توجه به نتایج حاصل آمده، به مسئولین آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود که با همکاری نهادهای آموزشی نرم‌افزار مناسب آموزش جهت کسب مهارت‌های اجتماعی را به دانش‌آموزان معرفی نمایند. به کارگزاران آموزشی و دبیران محترم پیشنهاد می‌گردد که به منظور بهبود در رشد مهارت‌های اجتماعی مناسب از روش آموزشی بحث گروهی در تدریس خود بهره گیرند. به برنامه‌ریزان آموزشی پیشنهاد می‌گردد که در مورد جایگزینی روش‌های مشارکتی به جای روش‌های سنتی آموزش راهکارهای درخور و مقتضی را در نظر گیرند. در راستای کاهش رفتارهای پرخطرگانه دانش‌آموزان پیشنهاد می‌شود معلمان در کلاس‌های درس خود از مشارکت و فعالیت دانش‌آموزان در مراحل مختلف درسی بهره گیرند. پیشنهاد می‌گردد که دبیران محترم با آموزش دروس خود به بحث گروهی و ایجاد رابطه صمیمانه بین دانش‌آموزان تا حد امکان از بروز پدیده برتری‌طلبی دانش‌آموزان جلوگیری به عمل آورند.

می‌دهد که بیانگر شدت اثر بالاست. به عبارتی با آموزش به روش بحث گروهی میزان برتری‌طلبی دانش‌آموزان کاهش می‌یابد و باعث رشد مهارت‌های اجتماعی آنان می‌شود. نتیجه به دست آمده با یافته‌های متسون و اولندیک (۱۳۹۳)، اسلاوین (۱۹۹۵)، ایزنبرگ^۱ و همکاران (۲۰۱۵)، رحمتی (۱۳۸۸)، ایروانی (۱۳۸۹)، باغچقی (۱۳۸۷)، برزگر (۱۳۸۶)، جانسون (۲۰۱۴) و ساجاد (۲۰۱۵) همسو می‌باشد. در تبیین نتایج به دست آمده می‌توان گفت که برخلاف سایر زمینه‌های مسأله‌دار، در زمینه مهارت‌های اجتماعی، افراط و تفریط در هر جهت مشهود است این گونه مسائل دلالت دارند بر این که مهارت‌های اجتماعی احتمالاً بر گستره‌ی وسیعی از الگوهای روانشناسی اثر می‌گذارند. از این رو به نظر می‌رسد که به منظور کمک به ترمیم این گونه مسائل اجتماعی- میان‌فردی ضرورت دارد. افراد متخصص گوناگونی به این امر توجه کنند. مطمئناً متخصصان تعلیم و تربیت در میان افراد حرفه‌ای کسانی هستند که باید با این گونه مسائل آشنا شوند و راه‌حل‌های مربوط را به کار برند. با در نظر داشتن وسعت و شدت این گونه مسائل به نظر می‌رسد که نارسایی مهارت‌های اجتماعی نه تنها باید به منزله‌ی بخش اساسی علت شناسی هیجانی و تشخیصی و مشکلات کودکان مطالعه شود، بلکه به عنوان زمینه‌ای که تلاش‌های حاصل ممکن است از نظر اثرات پیشگیری مؤثر باشد نیز مورد بررسی قرار گیرد. بنابراین نه تنها تعریف مسائل و موقعیت‌هایی که در آن، این گونه نارسایی‌ها رخ می‌دهند باید مورد بررسی واقع شوند، بلکه مسائل مربوط به شناسایی مشکلات اجتماعی نیز باید مورد بحث قرار گیرد. آموزش مهارت‌های اجتماعی می‌تواند تأثیر منفی مشکلات رفتاری را کاهش دهد.

با توجه به نتایج جدول ۳، آموزش به روش بحث گروهی بر ایجاد رابطه با همسالان $F(1, 25) = 7/74$ و $P < 0/001$ مؤثر بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که فرض پژوهش مبنی بر این که آموزش به روش بحث

منابع

- ابراهیمی‌قوام، صغری. (۱۳۷۴). هبستگی بین دریافت انواع حمایت‌های اجتماعی و رشد اجتماعی. انتشارات وزارت آموزش و پرورش. *فصلنامه روانشناسی و علوم تربیتی*، شماره ۱، تابستان، صص ۱۲۲-۱۳۰.
- ادیب حاج باقری، محسن. (۱۳۹۰). کاربرد آموزش بالینی بر مبنای فرایند پرستاری و بحث گروهی در دانشجویان پرستاری. *مجله ایرانی در علوم پزشکی*، سال دهم، شماره ۳۶، پایپ ۴، بهمن، ص ۷۲۸.
- ایروانی، محمدرضا. (۱۳۸۹). *بررسی رابطه میان آموزش مهارت‌های اجتماعی در افزایش اعتماد به نفس و کاهش فرار از خانه دختران ۱۲-۱۸ ساله شهر اصفهان*. پایان نامه دکتری مدد کاری اجتماعی، دانشگاه آزاد خمینی شهر. ص ۵۶.
- باغچقی، نیره. (۱۳۸۷). مقایسه تأثیر به روش سخنرانی و بحث گروهی بر مهارت‌های ارتباطی با بیمار در دانشجویان پرستاری. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، سال دهم، شماره ۳، پایپ ۲۷، پاییز، ص ۲۱۱.
- برزگر، کاظم. (۱۳۸۶). مقایسه تأثیر روش‌های سخنرانی و بحث گروهی بر میزان یادگیری دانشجویان کارشناسی علوم آزمایشگاهی. *فصلنامه گامهای توسعه در آموزش پزشکی*، شماره ۷ بهار و تابستان، ص ۵۱.
- جعفری‌ثانی، حسین. حجازی، زهرا. و وقاری زمهریر، زهرا. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر روش تدریس تفحص گروهی بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان. *دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری*. سال چهارم. شماره هفتم. پاییز و زمستان. صص ۲۳-۴۱.
- جوادی، رفعت. (۱۳۸۹). بررسی میزان مطلوبیت دو روش تدریس مشارکتی از دیدگاه دانشجویان. *مجله پزشکی هرمزگان*. سال چهاردهم. شماره ۳ پایپ ۵۵. صص ۱۹۱-۱۹۷.
- دمیرچی‌لو، محمد. (۱۳۷۲). سودمندی آموزش مهارت‌های اجتماعی. *ماهنامه تربیت*، سال ۸، شماره ۸ پایپ ۱۲. اردیبهشت. صص ۴۸-۵۲.
- راس، ف. (۱۳۹۵). *رشد انسان. روانشناسی رشد از تولد تا مرگ*. ترجمه محمد رضا فروغان. چاپ دوم. تهران، انتشارات ارجمند.
- رحمتی، عباس. (۱۳۸۸). تاریخچه روش‌های تدریس در آموزش جهان (بررسی و به کارگیری روش‌های فعال در آموزش). دانشگاه تربیت معلم، *مجله روانشناسی و علوم تربیتی*. شماره ۴ پایپ ۵۵، زمستان. صص ۱۱۷-۱۴۱.
- سمیعی، عبدالله. و یوسفی سنگانی، شهناز. (۱۳۹۴). *تأثیر روش بحث گروهی بر نوع نگرش دانش‌آموزان نسبت به موضوعات درسی مطالعات اجتماعی و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان*. دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، تهران، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار، <https://www.civilica.com/Paper>.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۴). *روانشناسی یادگیری و آموزش*. تهران: انتشارات آگاه.
- شعبانی، حسن. (۱۳۹۵). *مهارت‌های آموزش و پرورش*. تهران: انتشارات سمت.
- علاقه بند، علی. (۱۳۹۴). *مبانی نظری و اصول مدیریت آموزشی*. تهران: نشر روان.
- قطبی، نسترن. (۱۳۹۰). اجرای هدفمند آموزش به شیوه کار در گروه‌های کوچک برای دانشجویان سال دوم فیزیوتراپی: ارزیابی مقایسه‌ای تأثیر آموزش بر میزان یادگیری. *فصلنامه توان بخشی نوین*. سال اول. شماره ۳ پایپ ۱۹، پاییز، ص ۹۷.
- کارتلیج، ج. میلبرن، ج. (۱۳۸۵). *آموزش مهارت‌های اجتماعی به کودکان*. ترجمه محمد حسین، نظری نژاد. مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی. تاریخ انتشار به زبان اصلی ۱۹۸۴.
- لیاقت‌دار، محمدجواد. عابدی، محمدرضا. جعفری، سید ابراهیم. بهرامی، فاطمه. (۱۳۸۳). مقایسه میزان تأثیر روش بحث گروهی با روش تدریس سخنرانی بر پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانشجویان. *فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی*. سال دهم. شماره ۳، پایپ ۳۳، پاییز، صص ۵۵-۲۹.
- متسون، جانی. اولندیک، توماس. (۱۳۹۳). *بهبود بخشی مهارت‌های اجتماعی کودکان*. ترجمه احمد به پژوه. تهران: نشر اطلاعات. تاریخ انتشار به زبان اصلی ۱۹۹۸.
- مردانی، محمد. (۱۳۹۰). افزایش میزان تداوم یادگیری درس بافت شناسی دوره ی دکتری تخصصی علوم تشریحی با روش

- مباحثه. *مجله آموزش در علوم پزشکی*. سال ۱۱. شماره ۹. پیاپی ۳۸، ص ۱۱۶۲.
- مظفری، عزیزه. (۱۳۹۴). *بررسی تاثیر روش تدریس مشارکتی بر پیشرفت تحصیلی، مهارت اجتماعی و خودپنداره درس عربی دانش آموزان دختر مدارس متوسطه شهر قشم*. پایان نامه چاپ نشده ارشد تحقیقات آموزشی. دانشگاه هرمزگان
- ملکوتی، محمد. (۱۳۸۸). *تدریس در گروههای کوچک (بحث گروهی)*. فصلنامه راهبردهای آموزش. سال دوم. شماره ۶، زمستان ص ۱۸۳.
- میرباقر آجریز، ندا. (۱۳۸۷). *مقایسه آموزش سنتی و بحث گروهی در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری*. فصلنامه علمی *دنا*. سال سوم. شماره ۲۰۱. پیاپی ۹، بهار و تابستان ص ۱.
- Ames, G. J., & Murray, F. B. (1982). When Two Wrongs Make a Right: Promoting cognitive change by social conflict; *Development Psychology*. 18: 894- 897.
- Asher, S., Taylor, A. (2011). The Social Out Comes of Main Streaming: Sociometrist assessment and beyond. *Exceptional children quarterly*, 12, 12-39.
- Curran, V., Sharpe, R., & Forristall, D. Flynn, J. (2008). Student sates faction and Perceptions of small group in case teasel inter professional learning. *Academic journal article from Academic Exchange Quarterly*. M.d Teach; 30(4); 431-3.
- Damon, W. (1984). Peer Education: The tapped potential: *Journal of Applied Development Psychology*. (5), 331-343.
- Dasold, R., & Sadoski, M. (2006). Self-directed learning versus lecture in medicine. *Academic journal article from Academic Exchange Quarterly*. Acad Exh; 10:29-32.
- Devin, Shehan, L., Feldman, R., & Allen, V. (1976). Researching children tutoring children. *A critical review, Review of Education all Research*. 46(39): PP 355-385.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Murphy, B., Maszk, D., Smith, M., & Karbon, M. (2015). *The Role of Emotionality and Regulation in Children's Social Functioning: A longitudinal Study*, child Development.66, 1360-1384.
- Feingold, C. E., Cobb, M. D., Givens, R. H., Arnold, I., Joslins, Keller, J. L. (2014). *Student Perceptions of Team Learning in Nursing Education*. INursEduc.47.214.
- Frydenberg, E., & Lewis, R. (2013). *Adolescent coping scale: Administers manual*. Hawthorn, Australia: The Australian council for Educational Research.
- Gresham, F., & Elliott, S. (2009). *The social skills rating system*. Crick DinemN. American Guidance Serrices.
- Hahn, S. R., Croen, L. G., Kupfer, R., & Levin, G. (1991). A Method for Teaching Human Values in Clinical Clerkships through Group Discussion. *Journal of Teaching and learning- in Medicine*; 70, 13.
- Hargie, O., Saunders, C., & Dickson, D. (2014). *Social Skills in interpersonal Communication*, London, Rutledge publications.
- Johnson, D. W. (2014). *Cooperative learning: in creasing college faculty instructional productivity*. [Cited jouly18].
- Johnson, J. D., & Mighten, A. (2005). Comparison of teaching strategies: lecture notes combined with structured group discussion versus lecture only. *Journal Edus*.44 (7), 220-319.
- Joyce, B., & Weil, M. (2012). *Models of Teaching*: Hemel Homp stead Allyn & Bacon
- Lake, D. A. (2001). Student per for mince and perceptions of a lecture- based course compared with the same course utilizing group discussion. *Phys There*, 81(3):896-902.
- Light, G., & Cox, R. (2012). *Learning and teaching in higher education*. London: opaul chapman, 207.
- Mathur, S., & Rutherford, R. (1996). Is social skills training effective for students with emotional or behavior disorders? Research issues and needs. *Behavioral Disorders*.22 (1):21-27.
- Sajjad, Sh. (2015). *Effective Teaching Methods at Higher Education Level*. Department of special education University of Karachi Pakistan.
- Slaby, T., & Gaura, T. (2003). Self- efficacy and personal goalsetting. *American education research journal*, N: 29, pp 663*669.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, Research and proactive*, (2nd edition). British *Journal of Arts and Social sciences*. Nded Massachusetts: Allyn & Bacon.
- Slawmouk, L., & Dann, D. (1996). Training blind adolescents in social skills. *Journal of visual impairment and blindness*. N 19, pp 199- 204.
- Strayer, K. (2010). The important of social skills in the employment in lervien. *Education of visually Handicapped*. N14, pp 1-12.
- Watson, T.S. & Skinner, C.H. (2001). Functional behavioral assessment: principles, proceed uses, and future directions. *School psychology review*, 30,150-172.

Quarterly Journal of Educational Psychology

Islamic Azad University Tonekabon Branch

Vol. 8, No. 3, autumn 2017, No 31

Journal of Educational
Psychology

The impact of group discussion education on students' social skills

Esmail Kazempour^{*1}, Samira Torabnezhad²

1) Associate professor, Department of Educational Sciences, Tonekabon Branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran

2) M. A in Educational Planning, Tonakabon Branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran

*Corresponding Author: Kazempour.edu@gmail.com

Abstract

The aim of this study was to investigate the impact of group discussion education on students' social skills. This method is quasi-experimental method with pre-test - post-test and follow-up controls were performed. Population of the city high school girl students in school Langroud formed. For data analysis, Mancova was used. Research findings indicate that; between teaching appropriate social skills through group discussion and there is no significant relationship between students. The group discussion method of teaching students with insufficient courage and there is no significant difference between. The group discussion method of teaching students about significant 0.4 impulsive act. The group discussion method of teaching excellence and students seeking a meaningful relationship is 0.5. The group discussion method of teaching and interacting with students in a significant relationship.

Keywords: Group discussion, social skills, relation to peer
